

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

INFORMACJA O ZAWODZIE

Arteterapeuta (323013)

**Praktykujący niekonwencjonalne
lub komplementarne metody terapii**

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Arteterapeuta (323013)

**Praktykujący niekonwencjonalne
lub komplementarne metody terapii**

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Arteterapeuta (323013)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [294]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): <https://pl.freeimages.com/photo/art-class-1433600> [dostęp 31.03.2019].

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności).....	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu.....	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący.....	3
2. OPIS ZAWODU.....	4
2.1. Synteza zawodu.....	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy).....	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne.....	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	8
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	8
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	9
3.1. Zadania zawodowe	9
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie terapii zgodnie z prawnymi uwarunkowaniami oraz ogólną wiedzą medyczną.....	9
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Nawiązywanie kontaktu z pacjentem/podopiecznym i jego rodziną	10
3.4. Kompetencja zawodowa Kz3: Przeprowadzanie diagnozy przy współpracy zespołu interdyscyplinarnego	11
3.5. Kompetencja zawodowa Kz4: Prowadzenie i dokumentowanie terapii	11
3.6. Kompetencje społeczne.....	12
3.7. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.....	13
3.8. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji.....	13
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO.....	14
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	14
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	15
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	16
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.....	17
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	17
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	18
7. SŁOWNIK POJĘĆ	20
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze).....	20
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe).....	22

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Arteterapeuta 323013

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Terapeuta sztuką.
- Terapeuta zajęciowy.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 3259 Health associate professionals not elsewhere classified.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Portalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w marcu 2019 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Weronika Kamińska – PBS sp. z o.o., Sopot.
- Karolina Karpińska – Szkoła Podstawowa Specjalna nr 26, Lublin.
- Elżbieta Katarzyna Kędzierska – Akademia Doskonalenia Zawodowego Naturopata, Lublin.
- Magdalena Szpak-Marek – PBS sp. z o.o., Sopot.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Krzysztof Gosz – PBS sp. z o.o., Sopot.
- Daria Siemińska – PBS sp. z o.o., Sopot.

Recenzenci:

- Robert Fleischer – Terapia Szkolenia Doradztwo. RIF. Robert Fleischer, Olsztyn.
- Izabela Pyszkowska – Poradnia Doradztwa Zawodowego i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Elbląg.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Wiesław Karolak – Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi, Łódź.
- Jolanta Łysakowska – Fabryka Kreatywności, Chorzów.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2019 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Arteterapeuta to zawód polegający na terapeutycznym oddziaływaniu na pacjenta/podopiecznego poprzez wykorzystanie różnych technik artystycznego wyrazu. Arteterapia, czyli leczenie przez sztukę, pomaga w poprawie funkcjonowania osobom mającym problemy natury emocjonalnej, fizycznej lub umysłowej.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Arteterapeuta poprzez przygotowaną terapię pomaga pacjentowi/podopiecznemu w poradzeniu sobie z jego emocjami i problemami. W pracy wykorzystuje techniki plastyczne (np. malarstwo, grafikę, rzeźbę), techniki relaksacyjne, w tym muzykę i taniec, a także inne, np. bajkoterapię², biblioterapię³.

W arteterapii nie jest istotny efekt końcowy pracy, czyli dzieło artystyczne, ale proces twórczy, który prowadzi do osiągnięcia celu terapeutycznego. Arteterapię można zastosować pomocniczo w wielu dziedzinach, np. w medycynie, psychologii, pedagogice, a także rekreacji i edukacji.

Arteterapia rozwija w podopiecznym kreatywność, poprawia jakość życia i stymuluje zachowania pozytywne. Działania arteterapeutyczne mogą także pełnić funkcję pomocniczą przy fizykoterapii (np. przy przykurczach dłoni stosuje się techniki działań z masami plastycznymi i gliną – rzeźbę).

Sposoby wykonywania pracy

Praca **arteterapeuty** polega m.in. na:

- diagnozowaniu podopiecznego z zaburzeniami emocjonalnymi, nerwicami i innymi zaburzeniami / problemami poprzez obserwację procesu twórczego, w którym pacjent / podopieczny uczestniczy,
- analizowaniu diagnoz dokonanych przez innych specjalistów, takich jak: lekarz, logopeda, pedagog, psycholog, psychoterapeuta, nauczyciel (karty wywiadu, indywidualne programy edukacyjne dla uczniów) pod kątem doboru do terapii odpowiednich technik artystycznego wyrazu,
- opracowywaniu planu zajęć arteterapeutycznych oraz zasad współpracy z podopiecznym i jego rodziną,
- stosowaniu różnych technik: teatralnych, sztuk wizualnych, fotografoterapii, filmoterapii itp.,
- współpracy z zespołem interdyscyplinarnym w zakresie pomocy w diagnozie stanu pacjenta / podopiecznego,
- wydawaniu opinii o podopiecznym oraz o przebiegu procesu arteterapii,
- opracowywaniu i weryfikacji narzędzia badawczego do diagnozy arteterapeutycznej,
- prowadzeniu obserwacji arteterapeutycznej pacjenta / podopiecznego,
- prowadzeniu poradnictwa z zakresu arteterapii dla pacjentów / podopiecznych,
- prowadzeniu poradnictwa z zakresu arteterapii dla rodzin pacjentów / podopiecznych,
- prowadzeniu edukacji arteterapeutycznej dla podopiecznych i ich rodzin,

- stosowaniu różnych technik: plastycznych, muzykoterapeutycznych⁵, choreoterapeutycznych⁴, bajkoterapeutycznych, aromaterapeutycznych¹ w celu uzyskania zamierzonego efektu arteterapeutycznego,
- określaniu okresu stosowania arteterapii i jej etapów, przebiegu oraz wykorzystywanych metod i technik arteterapeutycznych,
- realizowaniu indywidualnej lub grupowej arteterapii,
- prowadzeniu dokumentacji podopiecznego na potrzeby placówki i innych specjalistów.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2, 3.3, 3.4 i 3.5. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Miejsce i system czasu pracy **arteterapeuty** uzależnione są od specyfiki instytucji prowadzącej arteterapię.

Arteterapeuta wykonuje pracę najczęściej w pomieszczeniu zamkniętym. Może pracować w: sali, klasie, gabinecie czy innych pomieszczeniach. Czasami podejmuje działania poza budynkiem, na świeżym powietrzu, w plenerze. W pracy w pomieszczeniach najczęściej korzysta ze sztucznego oświetlenia.

Arteterapeuta wykonuje obowiązki zawodowe w pozycji siedzącej, stojącej, często pracuje w ruchu. Podczas wykorzystywania takich form artystycznego wyrazu jak choreoterapia, taniec czy drama, może przybierać różne inne pozycje, jak klęczenie czy leżenie.

Czas pracy arteterapeuty jest zależny od placówki, w której pracuje. W szkole będą to godziny lekcyjne. W szpitalach, więzieniach zajęcia terapeutyczne opierają się na ustalonym wcześniej harmonogramie spotkań z pacjentami / podopiecznymi.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Arteterapeuta w działalności zawodowej wykorzystuje m.in.:

- materiały plastyczne (np. farby, kredki, papier kolorowy, klej, nożyczki, plastelinę, glinę),
- sprzęty umożliwiające pracę różnymi technikami plastycznymi (np. sztalugi, rysownice, stoły rzeźbiarskie, narzędzia do grafiki),
- sprzęt umożliwiający odtwarzanie nagrań,
- sprzęt i atrybuty do działań teatralnych i choreograficznych (np. chusty, wstążki, kostiumy),
- komputer umożliwiający przygotowanie zajęć, prowadzenie dokumentacji, korzystanie z internetu.

Organizacja pracy

Praca **arteterapeuty** jest jednozmianowa, a jej specyfika zależna jest od miejsca pracy. W placówkach szkolnych wymiar czasu pracy określa ustawa Karta Nauczyciela. W prywatnej instytucji lub firmie wymiar pracy wynosi 40 godzin tygodniowo; może to być mniejszy wymiar w przypadku umowy cywilno-prawnej.

Arteterapeuta prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą jest w stanie samodzielnie organizować sobie czas pracy. Może pracować w nienormowanym czasie, także w dni ustawowo wolne od pracy.

Arteterapeuta może pracować indywidualnie lub zespołowo, współtworząc zespół specjalistów. Terapia odbywać się może w grupie lub z pojedynczym uczestnikiem.

W zależności od instytucji, w której jest zatrudniony, arteterapeutę obowiązuje obieg dokumentów pacjenta / podopiecznego (z przełożonymi lub psychologiem, lekarzem prowadzącym).

Praca arteterapeuty jest nierutynowa, wymaga indywidualnego podejścia, kreatywności i zdolności rozwiązywania problemów.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Arteterapeuta jest narażony m.in. na:

- stres wynikający z odpowiedzialności za zdrowie i bezpieczeństwo podopiecznych oraz za efekty prowadzonej terapii,
- alergie związane ze stosowaniem materiałów plastycznych i środków czyszczących,
- hałas wynikający ze specyfiki prowadzonych zajęć albo miejsca pracy (np. szkoła),
- choroby wzroku, np. w związku z niewłaściwym oświetleniem sal,
- schorzenia układu kostno-stawowego.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **arteterapeuta** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- sprawność układu kostno-stawowego,
- sprawność zmysłu dotyku,
- sprawność narządów równowagi,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność narządu słuchu;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- ostrość wzroku,
- ostrość słuchu,
- spostrzegawczość,
- zmysł równowagi,
- czucie dotykowe,
- zręczność rąk,
- zręczność palców;

w kategorii sprawności i zdolności

- zdolność koncentracji uwagi,
- podzielność uwagi,
- dobra pamięć,
- zdolność do nawiązywania kontaktu z ludźmi,
- łatwość wypowiedzenia się w mowie i piśmie,
- zdolność do podejmowania szybkich i trafnych decyzji,
- wyobraźnia i myślenie twórcze,
- zdolność do współdziałania,
- łatwość przerzucania się z jednej czynności na drugą,
- zdolność do autoprezentacji,
- uzdolnienia organizacyjne,
- uzdolnienia artystyczne;

w kategorii cech osobowościowych

- rzetelność oraz dokładność,
- odpowiedzialność,
- samodzielność,
- samokontrola,
- gotowość do pracy indywidualnej,
- cierpliwość,
- odporność emocjonalna,
- inicjatywność,
- odporność emocjonalna,
- odporność na działanie pod presją czasu,
- odpowiedzialność za innych,
- empatia,
- szacunek do godności człowieka,
- serdeczność,
- tolerancyjność,
- ekspresyjność,
- asertywność,
- kreatywność i otwartość,
- kontrolowanie własnych emocji,
- radzenie sobie ze stresem.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.6. Kompetencje społeczne; 3.7. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Do pracy w zawodzie **arteterapeuta** wymagana jest dobra ogólna wydolność fizyczna, prawidłowy wzrok i słuch, sprawność zmysłu dotyku i równowagi. Pod względem wydatku energetycznego praca w tym zawodzie należy do prac lekkich. W pracy występują również obciążenia umysłowe, związane np. ze skupieniem na problemach pacjenta / podopiecznego, podejmowaniem decyzji, radzeniem sobie ze stresem.

Przeciwwskazaniami do podjęcia pracy w zawodzie arteterapeuta są m.in.:

- wady wzroku i słuchu w stopniu uniemożliwiającym korekcję,
- zaburzenia głosu i mowy,
- schorzenia układu kostno-stawowego,
- alergie kontaktowe,
- zaburzenia równowagi oraz epilepsja,
- niestabilność emocjonalna,
- niektóre choroby psychiczne.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2019 r.) do podjęcia pracy w zawodzie **arteterapeuta** wystarczające jest wykształcenie co najmniej na poziomie średnim, np. w zawodzie pokrewnym (szkolnym) terapeuta zajęciowy.

Jednakże większe szanse na zatrudnienie mają osoby z wykształceniem wyższym I/II stopnia lub ukończonymi studiami podyplomowymi, związanymi z arteterapią.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Podjęcie pracy w zawodzie **arteterapeuta** ułatwia posiadanie:

- dyplomu ukończenia studiów licencjackich, magisterskich lub podyplomowych z zakresu arteterapii,
- dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie pokrewnym terapeuta zajęciowy w zakresie kwalifikacji MS.09 Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej, uzyskanego po zdaniu egzaminu organizowanego przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne,
- certyfikatów potwierdzających kompetencje przydatne do wykonywania powierzonych zadań,
- suplementu Europass do dyplomu (w języku polskim i angielskim), wydawanego na prośbę zainteresowanego przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne,
- certyfikatów potwierdzających kompetencje przydatne do wykonywania usług arteterapii.

Dodatkowym atutem przy zatrudnieniu arteterapeuty może być m.in.:

- dyplom ukończenia studiów I lub II stopnia z zakresu pedagogiki, psychologii, muzyki, sztuk plastycznych, bibliotekoznawstwa,
- świadectwo ukończenia liceum plastycznego czy szkoły muzycznej,
- posiadanie udokumentowanej znajomości języka obcego (preferowany język angielski, co najmniej na poziomie B1).

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Osoba pracująca w zawodzie **arteterapeuta** ma możliwość rozwoju zawodowego i rozszerzania kompetencji poprzez:

- uczestniczenie w branżowych szkoleniach, konferencjach, jak również warsztatach dotyczących technik pracy arteterapeuty,
- kontynuację edukacji na studiach I/II stopnia oraz studiach podyplomowych na kierunku arteterapia lub np. muzykoterapia, choreoterapia, terapia zajęciowa, biblioterapia, drama.

W miarę zdobywania wiedzy i doświadczenia zawodowego arteterapeuta może m.in.:

- podjąć pracę w zawodzie pokrewnym,
- podjąć pracę na stanowisku np. wykładowcy na uczelni wyższej,
- otworzyć własny gabinet arteterapii,
- publikować artykuły w prasie zawodowej lub na portalach internetowych, np. prowadząc profesjonalny blog.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Obecnie (2019 r.) w zawodzie **arteterapeuta** nie ma możliwości potwierdzenia kompetencji zawodowych w systemie edukacji formalnej i pozaformalnej.

Kompetencje przydatne do wykonywania zawodu arteterapeuta można potwierdzić (odpowiednimi dokumentami) po ukończeniu:

- kwalifikacyjnego kursu zawodowego w zakresie kwalifikacji MS.09 Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej, ujętego w podstawie programowej dla zawodu pokrewnego terapeuta zajęciowy i zdając egzamin przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną,
- studiów (I/ II stopnia lub podyplomowych) z zakresu arteterapii,
- specjalistycznych szkoleń branżowych i warsztatów, np. z zakresu arteterapii czy muzykoterapii.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **arteterapeuta** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Nauczyciel plastyki	233017
Nauczyciel plastyki w szkole podstawowej	234114
Muzykoterapeuta	323008
Terapeuta zajęciowy ^S	325907

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **arteterapeuta** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Prowadzenie terapii zgodnie z przepisami prawa regulującymi pracę arteterapeuty.
- Z2 Wykorzystywanie w terapii ogólnej wiedzy medycznej.
- Z3 Nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktu interpersonalnego z pacjentem/podopiecznym.
- Z4 Planowanie terapii indywidualnej i grupowej.
- Z5 Rozpoznawanie rodzaju zaburzeń i formułowanie diagnozy terapeutycznej z uwzględnieniem sfery fizycznej, psychicznej i społecznej pacjenta / podopiecznego.
- Z6 Układanie planu terapii na podstawie diagnozy terapeutycznej lekarza lub zaleceń pedagoga zajmującego się pacjentem / podopiecznym.
- Z7 Dobieranie techniki i metody pracy adekwatnie do potrzeb pacjenta / podopiecznego.
- Z8 Prowadzenie terapii różnymi metodami i technikami wyrazu artystycznego.
- Z9 Monitorowanie i dokumentowanie przebiegu terapii.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie terapii zgodnie z prawnymi uwarunkowaniami oraz ogólną wiedzą medyczną

Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie terapii zgodnie z prawnymi uwarunkowaniami oraz ogólną wiedzą medyczną obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Prowadzenie terapii zgodnie z przepisami prawa regulującymi pracę arteterapeuty	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Akty prawne z zakresu ochrony zdrowia; • Przepisy dotyczące ochrony danych osobowych; • Zapisy prawne dotyczące realizacji zadań zawodowych arteterapeuty; • Zasady etyczne właściwe dla zawodu arteterapeuta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analizować i respektować w praktyce zapisy prawne z zakresu ochrony zdrowia; • Interpretować i respektować w praktyce przepisy dotyczące ochrony danych osobowych; • Analizować i stosować w praktyce przepisy regulujące działalność zawodową arteterapeuty.

Z2 Wykorzystywanie w terapii ogólnej wiedzy medycznej	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Budowę organizmu człowieka; • Funkcje organizmu człowieka; • Specyfikę działania i współdziałania organów ludzkich; • Pojęcia z zakresu promocji i profilaktyki zdrowia; • Zasady udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Charakteryzować i stosować podstawowe pojęcia z zakresu budowy organizmu człowieka; • Charakteryzować i stosować podstawowe pojęcia z zakresu funkcji organizmu człowieka; • Charakteryzować i stosować pojęcia z zakresu promocji i profilaktyki zdrowia; • Udzielać pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia i zdrowia.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Nawiązywanie kontaktu z pacjentem / podopiecznym i jego rodziną

Kompetencja zawodowa Kz2: Nawiązywanie kontaktu z pacjentem / podopiecznym i jego rodziną obejmuje zestaw zadań zawodowych Z3, Z4, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z3 Nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktu interpersonalnego z pacjentem/podopiecznym	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Zasady i celowość przeprowadzania wywiadu z pacjentem / podopiecznym, jego rodziną, opiekunem prawnym; • Znaczenie barier komunikacyjnych pomiędzy pacjentem/podopiecznym a jego rodziną i grupą społeczną; • Zasady stosowania technik asertywności; • Zasady i warunki współpracy podczas terapii z pacjentem / podopiecznym oraz jego rodziną i grupą społeczną; • Sposoby i zasady udzielania wsparcia psychicznego i emocjonalnego osobom znajdującym się w trudnej sytuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzać wywiad z pacjentem / podopiecznym, jego rodziną, opiekunem prawnym oraz innymi osobami związanymi z pacjentem / podopiecznym; • Dobierać i stosować techniki zadawania pytań i aktywnego słuchania; • Stosować techniki asertywności w porozumiewaniu się z pacjentem / podopiecznym, jego rodziną i grupą społeczną; • Określać warunki terapii i współpracować z pacjentem / podopiecznym, jego rodziną i grupą społeczną; • Udzielać wsparcia psychicznego i emocjonalnego osobom znajdującym się w trudnej sytuacji.

Z4 Planowanie terapii indywidualnej i grupowej	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zasady budowania indywidualnego i grupowego planu terapii; Zasady doboru technik arteterapii do stanu pacjenta / podopiecznego na podstawie diagnozy; Techniki budowania scenariuszy do zajęć z arteterapii. 	<ul style="list-style-type: none"> Sporządzać indywidualny lub grupowy plan terapii; Dobierać i stosować formy, metody i techniki arteterapii do stanu pacjenta / podopiecznego na podstawie diagnozy; Opracowywać i realizować scenariusze do zajęć arteterapii.

3.4. Kompetencja zawodowa Kz3: Przeprowadzanie diagnozy przy współpracy zespołu interdyscyplinarnego

Kompetencja zawodowa Kz3: Przeprowadzanie diagnozy przy współpracy zespołu interdyscyplinarnego obejmuje zestaw zadań zawodowych Z5, Z6, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z5 Rozpoznawanie rodzaju zaburzeń i formułowanie diagnozy terapeutycznej z uwzględnieniem sfery fizycznej, psychicznej i społecznej pacjenta/podopiecznego	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Rodzaje zaburzeń stref: fizycznej, psychicznej i społecznej pacjenta / podopiecznego i ich wpływ na jakość jego życia; Hierarchię potrzeb pacjenta / podopiecznego; Zasady tworzenia diagnozy terapeutycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozpoznawać rodzaje zaburzeń stref: fizycznej, psychicznej i społecznej pacjenta / podopiecznego; Sporządzać listę problemów i potrzeb pacjenta / podopiecznego; Formułować diagnozę terapeutyczną pacjenta / podopiecznego.

Z6 Układanie planu terapii na podstawie diagnozy terapeutycznej lekarza lub zaleceń pedagoga zajmującego się pacjentem/podopiecznym	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zasady współpracy z zespołem interdyscyplinarnym; Zalecenia zespołu specjalistów co do współpracy z pacjentem / podopiecznym oraz jego rodziną i środowiskiem; Celowość i zasady tworzenia notatek, raportów i innych dokumentów zawierających bieżące informacje o pacjencie / podopiecznym niezbędne w pracy arteterapeuty; Zasady układania planu terapii na podstawie diagnozy terapeutycznej lekarza lub zaleceń pedagoga zajmującego się pacjentem / podopiecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> Współpracować z zespołem interdyscyplinarnym; Dobierać formy terapii do zaleceń zespołu specjalistów co do współpracy z pacjentem / podopiecznym oraz jego rodziną i środowiskiem; Sporządzać raporty i inne dokumenty zawierające bieżące informacje o pacjencie / podopiecznym niezbędne w pracy arteterapeuty; Układać plan terapii na podstawie diagnozy terapeutycznej lekarza lub zaleceń pedagoga zajmującego się pacjentem / podopiecznym.

3.5. Kompetencja zawodowa Kz4: Prowadzenie i dokumentowanie terapii

Kompetencja zawodowa Kz4: Prowadzenie i dokumentowanie terapii obejmuje zestaw zadań zawodowych Z7, Z8, Z9, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z7 Dobieranie techniki i metody pracy adekwatnie do potrzeb pacjenta/podopiecznego	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zasady doboru środków, pomocy, technik i form pracy do określonych metod aktywizujących w arteterapii; Przeznaczenie terapeutyczne technik i metod pracy arteterapeuty zależnie od rodzaju potrzeb, stanu zdrowia, możliwości i sprawności pacjenta / podopiecznego; Formy pracy odpowiednie do rodzaju potrzeb, problemów, stanu zdrowia, możliwości i sprawności pacjenta / podopiecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> Dostosowywać środki, pomoce, techniki, formy do określonych metod aktywizujących w arteterapii; Dobierać odpowiednie metody i techniki arteterapii do potrzeb, stanu zdrowia, możliwości i sprawności pacjenta / podopiecznego; Stosować odpowiednie metody i techniki arteterapii do potrzeb, problemów, stanu zdrowia, możliwości i sprawności pacjenta / podopiecznego.

Z8 Prowadzenie terapii różnymi metodami i technikami wyrazu artystycznego	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Sposoby motywowania adekwatne do sytuacji biologicznej, psychicznej i społecznej pacjenta / podopiecznego, wpływające na rozwijanie jego zainteresowań; Techniki podwyższania kompetencji społecznych; Zasady organizacji pracy arteterapeuty w pracowni / gabinecie. 	<ul style="list-style-type: none"> Dobierać i stosować techniki arteterapii adekwatne do sytuacji biologicznej, psychicznej i społecznej pacjenta / podopiecznego, wpływające na rozwijanie jego zainteresowań; Dobierać i stosować metody pracy wpływające na podniesienie kompetencji społecznych; Organizować swoją pracę zgodnie z zasadami panującymi w pracowni / gabinecie.

Z9 Monitorowanie i dokumentowanie przebiegu terapii	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Techniki i narzędzia do prowadzenia ewidencji terapii; Zasady prowadzenia obserwacji działań i postępów pacjenta / podopiecznego w terapii; Metody prowadzenia dokumentacji terapeutycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Opracowywać kwestionariusze, arkusze oraz inne narzędzia do ewidencji terapii; Monitorować i oceniać efekty pracy z pacjentem / podopiecznym, jego rodziną i środowiskiem; Modyfikować i aktualizować dokumentację prowadzoną przez arteterapeutę.

3.6. Kompetencje społeczne

Pracownik w zawodzie **arteterapeuta** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

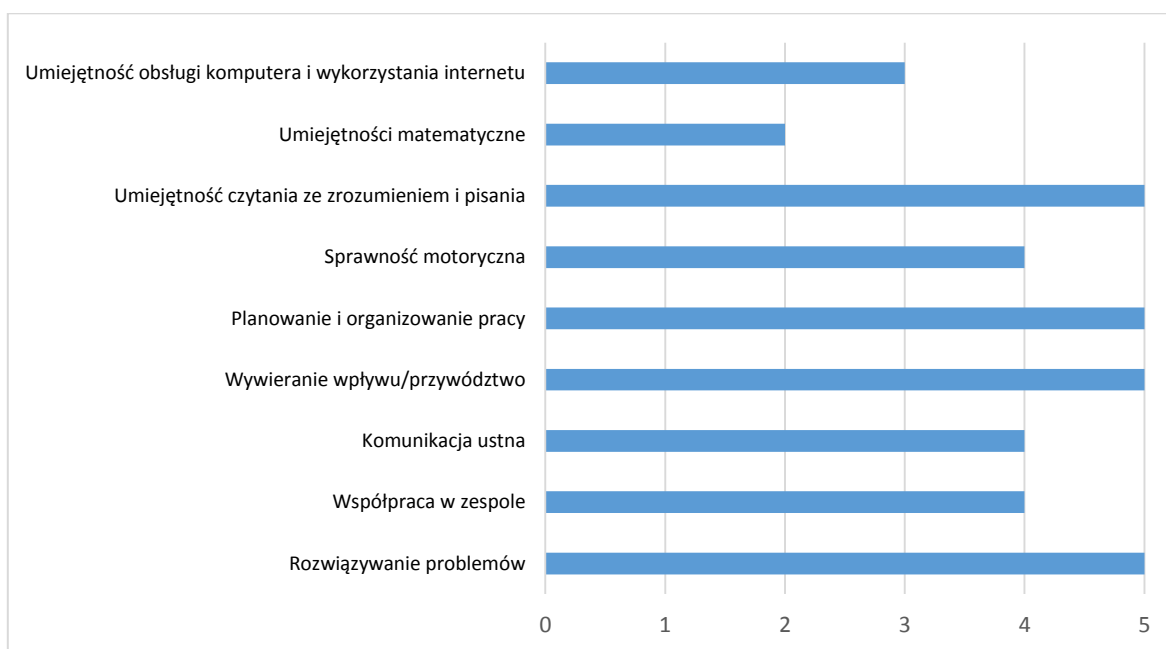
W szczególności pracownik jest gotów do:

- Przyjmowania odpowiedzialności za skutki podejmowanych decyzji i działań.
- Podejmowania współpracy z przełożonymi, podopiecznymi i ich otoczeniem w realizacji terapii.
- Komunikowania się z pacjentem / podopiecznym w sposób otwarty, asertywny, tolerancyjny i życzliwy.
- Poddawania ocenie i korygowania własnych postaw i zachowań, w tym do ciągłego przeglądu własnych osiągnięć i oddziaływania na pacjentów / podopiecznych.
- Dbania o bezpieczeństwo i dobrostan wszystkich uczestników arteterapii.
- Dostosowania zachowania do zmiennych warunków podczas zajęć terapeutycznych.

- Aktualizowania wiedzy i doskonalenia kwalifikacji zawodowych.
- Kierowania się zasadami zgodnymi z etyką zawodową i obowiązującymi przepisami.

3.7. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien posiadać zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu **arteterapeuta**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **arteterapeuta**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.8. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **arteterapeuta** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Arteterapeuta może podjąć pracę w placówkach publicznych i prywatnych z branży edukacyjnej, medycznej lub związanej z samorozwojem.

Arteterapeuta może być zatrudniony m.in. w:

- gabinecie terapeutycznym,
- szkole (jako pedagog, nauczyciel plastyki lub muzyki),
- placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- placówce terapeutycznej,
- placówce kulturalno-oświatowej,
- poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- stowarzyszeniu,
- przedszkolu,
- ośrodka zdrowia,
- szpitalu,
- domu seniora,
- więzieniu.

Arteterapeuta może wykonywać zadania zawodowe:

- na podstawie umowy o pracę, w tym na podstawie Karty Nauczyciela,
- na podstawie umowy zlecenia,
- prowadząc jednoosobową działalność gospodarczą.

Rynek pracy w tej dziedzinie dopiero się rozwija, ale branża jest wzrostowa. Pojawia się coraz więcej ofert pracy związanych z arteterapią. Wiele ofert dotyczy terapii seniorów, osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem. Na rynku są oferty pracy dla arteterapeuty w przedszkolach terapeutycznych, szkołach specjalnych itp.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy:**

<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometr.zawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porpp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2019 r.) w ramach systemu kształcenia zawodowego w Polsce nie przygotowuje się kandydatów do pracy w zawodzie **arteterapeuta**.

Kształcenie przydatne do wykonywania zawodu arteterapeuta oferują szkoły wyższe (publiczne i niepubliczne) na studiach I i II stopnia. Kierunek ten lub specjalność mają w swojej ofercie np. uniwersytety na wydziałach pedagogiki i psychologii lub pedagogiczno-artystycznych.

Kształcenie w zawodzie pokrewnym (szkolnym) terapeuta zajęciowy oferują szkoły policealne. Możliwe jest również uczestnictwo w kwalifikacyjnych kursach zawodowych (dla dorosłych) w ramach kwalifikacji MS.09 Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej, które mogą organizować:

- publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe,
- niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych, prowadzące kształcenie zawodowe,
- publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki doksztalcenia i doskonalenia zawodowego,
- instytucje rynku pracy prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową,
- podmioty prowadzące działalność oświatową na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców.

Kwalifikację MS.09 potwierdzają (również w trybie eksternistycznym) Okręgowe Komisje Egzaminacyjne.

Osoby, które uzyskały powyższą kwalifikację, mają możliwość otrzymania również suplementu Europass (w języku polskim i angielskim), wydawanego na prośbę zainteresowanego przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne (do dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe), co ma istotne znaczenie w przypadku poszukiwania pracy za granicą.

WAŻNE:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, które wchodzi w życie od 1 września 2019 r., ulegają zmianie dotychczasowe symbole kwalifikacji wyodrębnione w zawodach szkolnictwa zawodowego, na kody składające się z trzech wielkich liter, wskazujących na przyporządkowanie do jednej z 32 branż, występujących w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego. Zmianie uległy również nazwy niektórych z dotychczasowych kwalifikacji. Nowa regulacja umożliwia prowadzenie kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych lub na kursach umiejętności zawodowych.

Szkolenie

W ramach kursów i szkoleń, organizowanych przez specjalistyczne firmy szkoleniowe oraz wyższe uczelnie, **arteterapeuta** może podnosić swoje kwalifikacje np. w zakresie:

- terapii zajęciowej,
- muzykoterapii, choreoterapii, biblioterapii, teatroterapii⁶, aromaterapii,
- pracy nauczyciela muzyki lub plastyki,
- psychoterapii,
- psychologii,
- pedagogiki.

Tematyka kursów dla arteterapeutów to np.:

- stymulacja rozwoju dziecka poprzez techniki plastyczne,
- arteterapia, muzykoterapia i bajkoterapia w pracy z pacjentem z nerwicami,
- arteterapia z elementami aromaterapii w pracy z dzieckiem autystycznym.

Organizatorzy tych szkoleń poświadczają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami/zaświadczeniami.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wyberzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<https://zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Wynagrodzenie (2019 r.) osób pracujących w zawodzie **arteterapeuta** kształtuje się w przedziale od 2800 zł do 5700 zł brutto miesięcznie w przeliczeniu na jeden etat.

Poziom wynagrodzeń zależy przede wszystkim od:

- miejsca zatrudnienia (placówka publiczna, prywatna, dydaktyczna, terapeutyczna),
- doświadczenia,
- regionu, w którym działa instytucja.

Wysokość wynagrodzenia zależy również od tego, czy arteterapeuta rozszerza swoje działanie o inne rodzaje terapii.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczeblach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **arteterapeuta** możliwe jest zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami.

Warunkiem niezbędnym jest identyfikacja indywidualnych barier, dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z dysfunkcją narządu słuchu (03-L) pod warunkiem, że niepełnosprawność ta jest możliwa do skorygowania za pomocą implantów lub aparatów słuchowych,
- z wadami i dysfunkcją wzroku (04-O) w przypadku możliwości skorygowania ich szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi,
- z niewielką dysfunkcją kończyn górnych (05-R), która nie wyklucza wykonywania bardziej precyzyjnych czynności,
- z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych (05-R), która nie wyklucza samodzielnego poruszania się po zróżnicowanym terenie,
- innymi rodzajami niepełnosprawności wynikającymi z chorób układu krążenia, oddechowego, pokarmowego, moczowo-płciowego i innymi, pod warunkiem, że praca nie wymaga znacznego wysiłku fizycznego lub jest zorganizowana w taki sposób, aby pracownik miał możliwość regularnego przyjmowania leków i dokonywania niezbędnych zabiegów pielęgnacyjno-medycznych (np. zastrzyków insulinowych).

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2019 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.03.2019 r.

- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2153, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 316).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. poz. 1663).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 860, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. poz. 622, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami (Dz. U. Nr 151, poz. 896).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (Dz. U. Nr 223, poz. 1869, z późn. zm.).
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (M.P. poz. 276).

Literatura branżowa:

- Arciszewska-Binnebesel A.: Arteterapia. Szczęśliwy świat tworzenia. BEA-BLEJA, Toruń 2003.
- Bajkoterapia, czyli bajki pomagajki dla małych i dużych. Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- Case C., Dalley T.: The Handbook of Art Therapy. Routledge, Nowy Jork 2006.
- Czernianin W., Czernianin H., Chatzipentidis K.: Podstawy współczesnej biblioterapii. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2017.
- Glińska-Lachowicz A. (red.): Arteterapia w działaniu. Propozycje warsztatów i działań arteterapeutycznych. Difin, Warszawa 2016.
- Karolak W., Kaczorowska B. (red.): Arteterapia. Od rozważań nad teorią do zastosowań praktycznych. Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2011.
- Karolak W.: Arteterapia. Przygoda i porządek. Difin, Warszawa 2017.
- Konieczna E.: Arteterapia w teorii i w praktyce. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2014.

- Korbut A.: Arteterapia i jej zastosowanie w obszarze edukacji. „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” nr 11, 2016.
- Kuciapiński M.J.: Wpływ arteterapii na rozwój osobowy dzieci w wieku przedszkolnym. „Pedagogika Rodziny” nr 3, 2013.
- Łoza B., Chmielnicka-Plaskota A. (red): Arteterapia. Difin, Warszawa 2014.
- Malchiodi C.A.: Arteterapia. Podręcznik. Harmonia, Gdańsk 2014.
- Pikała A., Sasin M.: Arteterapia. Scenariusze zajęć. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.
- Skwarek B., Szulc W.: Arteterapia w pracy pedagogicznej. „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” nr 22, 2017.
- Stańko M.: Arteterapia – mechanizmy działania z perspektywy neuropsychologii. „Psychoterapia” nr 2, 2009.
- Szafrąska K.: Arteterapia a rozwój kompetencji językowych i komunikacyjnych dzieci ze spectrum autyzmu (ASD). Wydawnictwo WIR, Kraków 2016.
- Szulc W.: Arteterapia. Narodziny idei, ewolucja teorii, rozwój praktyki. Difin, Warszawa 2011.
- Urbaniak A.: Arteterapia i terapie kreatywne uzupełniającą formą pracy psychologiczno-pedagogicznej wobec osób z niepełnosprawnością. Prymarność warsztatów praktycznych umiejętności wśród kadry specjalistów. „Przegląd Terapeutyczny” nr 8, 2010.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.03.2019]:

- Barometr zawodów 2019. Raport podsumowujący badania w Polsce: https://barometrzwodow.pl/userfiles/Barometr/2019/raport_ogolnopolski_pl.pdf
- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Centralna Komisja Egzaminacyjna – informator o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie terapeuta zajęciowy: <https://cke.gov.pl/egzamin-zawodowy/egzamin-zawodowy-formula-2017/informatory/informatory-2>
- Choreoterapia: <http://www.arteterapia.opole.pl/choreoterapia>
- Muzykoterapia – terapeutyczna rola muzyki: <https://www.ekorodzice.pl/muzykoterapia-terapeutyczna-rola-muzyki,27,29,137.html>
- Muzykoterapia w pracy z dziećmi: <https://pedagogika-specjalna.edu.pl/wiadomosci/muzykoterapia-w-pracy-z-dziecmi>
- Polskie Stowarzyszenie Terapii przez Sztukę: <http://arteterapia.pl>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Projekt Zintegrowany System Kwalifikacji: <http://kwalifikacje.edu.pl>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Stowarzyszenie Arteterapeutów Polskich: <http://www.kajros.pl>
- Terapia zapachem: <http://bonavita.pl/aromaterapia-dobor-olejkow-historia-i-zastosowanie>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.

Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: <ul style="list-style-type: none"> – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.

Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Aromaterapia	Terapia aromatami i zapachami wykorzystująca naturalne działania aromatów na organizm: pobudzenie, wyciszenie itp.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://bonavita.pl/aromaterapia-dobor-olejkow-historia-i-zastosowanie [dostęp: 31.03.2019]
2	Bajkoterapia	Bajkoterapię stosuje się w psychoterapii, terapii pedagogicznej i arteterapii. Bajkoterapia jest wykorzystywana w pracy z dziećmi wymagającymi wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu problemów. Realizuje się ją poprzez czytanie dzieciom bądź samodzielną lekturę właściwej dla danego problemu opowieści terapeutycznej, która opisuje możliwe drogi poradzenia sobie z problemem.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Bajkoterapia, czyli bajki pomagajki dla małych i dużych. Nasza Księgarnia, Warszawa 2015
3	Biblioterapia	Terapia wykorzystująca materiały literackie do pracy z osobami borykającymi się z takimi zaburzeniami i problemami, jak: stres, nerwica, depresja, wykluczenie, osamotnienie, niepełnosprawność.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Czernianin W., Czernianin H., Chatzipentidis K.: Podstawy współczesnej biblioterapii. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2017
4	Choreoterapia	Terapia wykorzystująca taniec i ruch ekspresyjny przy muzyce. Złożona, twórcza metoda integracji ciała i emocji.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://www.arteterapia.opole.pl/choreoterapia [dostęp: 31.03.2019]
5	Muzykoterapia	Wykorzystanie muzyki oraz jej części, takich jak: dźwięk, rytm i melodia, w pracy z podopiecznym. Muzykoterapia poprzez przygotowaną terapię pomaga podopiecznemu w poradzeniu sobie z jego emocjami i problemami. Rozwija kreatywność, poprawia jakość życia i wspomaga leczenie zaburzeń.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.ekorodzice.pl/muzykoterapia-terapeutyczna-rola-muzyki,27,29,137.html [dostęp: 31.03.2019]
6	Teatroterapia	Terapia oparta na działaniach teatralnych stosowanych w celu uzyskania określonych efektów terapeutycznych. Teatroterapia wykorzystuje mini dramę i działania ruchowe.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://www.105.edu.pl/publikacje/025_teatroterapia_Dziobak.pdf [dostęp: 31.03.2019]

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.